

सिटी न्यूज च्या बातमीचा दणका, भूमी अभिलेख विभागात...

त्या संशयित ज्युनिअर अधिकाऱ्यांच्या मुदतपूर्व बदल्या !

कारवाई की 'सेफ पॅसेज'? , भ्रष्टाचाराची चौकशी दडपण्याचा खटाटोप ?

प्रतिनिधी २६ जून

अकोला : अकोल्याच्या भूमी अभिलेख विभागातील गंभीर अनागोंदी कारभारावर आणि भ्रष्टाचाराच्या प्रकरणावर 'सिटी न्यूज सुपरफास्ट' ने प्रकाश टाकताच **IMPACT** प्रशासकीय वर्तुळात प्रचंड

प्रशासकीय अनागोंदी दाबण्याचा प्रयत्न ?

गुन्हा दाखल झालेल्या उपअधीक्षकांच्या निकटवर्तीयांना थेट 'सेफ पॅसेज' देण्यासाठीच तर या बदल्या करण्यात आलेल्या नाहीत ना ? आरोपींना अकोल्यापासून दूर केल्यामुळे मुख्य चौकशी विस्कळीत होण्याची दाट शक्यता वर्तवली जात आहे. 'सिटी न्यूज सुपरफास्ट' च्या दणक्यामुळे प्रशासनाला या बदल्या करणे तर भाग पडले, परंतु ही केवळ वरवरची मलमपट्टी असून या अधिकाऱ्यांची सखोल चौकशी व्हावी, अशी मागणी आता अकोलेकरांमधून जोर धरू लागली आहे.

पवार यांच्यावर झालेले आरोप

उप अधीक्षक पंकज पवार यांच्या विरोधात दाखल एफ आय आर मध्ये शासनाचा विश्वासघात करून खाजगी व्यक्तीच्या फायद्यासाठी अनेक बेकायदेशीर कृत्ये केल्याचे चौकशीत स्पष्ट झाले आहे. तब्बल १५ प्रकरणांमध्ये मालमत्तेचे अधिकार, सत्ताप्रकार बदलणे आणि मयत खातेदारांच्या नावे नियमबाह्य पद्धतीने अर्ज मंजूर करणे, ७ प्रकरणांमध्ये ताल्लुरच्या भाडेपडव्याच्या मिळकत पत्रिका तयार करणे, तसेच केवळ जागेची पाहणी करून नवीन मिळकत पत्रिका नियमबाह्यपणे बनविले होते. खाजगी व्यक्तीच्या फायद्यासाठी मालमत्तेचे क्षेत्र वाढवणे, सार्वजनिक सुविधांच्या जागांवर खाजगी व्यक्तीची नावे नोंदवणे आणि जमिनीचे एकत्रीकरण (सामिलीकरण) करताना क्षेत्रफळ वाढवण्याचा उद्योग केला. महाराष्ट्र जमीन महसूल अधिनियम १९६६ चे कलम १५५ चे उल्लंघन करून अधिकाराबाहेर जाऊन आदेश देणे आणि प्रमाणपत्रे वाटणे. अकोला महानगरपालिकेकडे भूसंपादनाद्वारे हस्तांतरित झालेल्या शासकीय जागेवर खाजगी व्यक्तीची नावे बेकायदेशीरपणे चढवणे. असा आरोप गुन्हा दाखल करताना विभागाने पंकज पवार यांच्यावर केला होता. तर या सर्व प्रकरणात ज्युनिअर ऑफिसरची भूमिका काय होती. त्याच्या केवळ बदल्या करण्याने हे प्रकरण मिटविण्याचे प्रयत्न सुरू आहे.

करण्यात आली. भूमी अभिलेख विभागाचे उपअधीक्षक पंकज पवार यांच्यावर गंभीर आर्थिक अनियमितता आणि भ्रष्टाचाराच्या आरोपाखाली निर्लंबनाची कारवाई करून गुन्हा दाखल करण्यात आला आहे. प्राथमिक माहितीनुसार, या संपूर्ण गैरव्यवहारात आणि संशयास्पद फाईलस मंजूर करण्यात बदली झालेल्या काही कनिष्ठ अधिकाऱ्यांनी (ज्युनिअर

ऑफिसर्स) त्यांना पडद्यामागून मोठी मदत केल्याचे संकेत मिळत होते. कायद्यानुसार, मुख्य आरोपी निर्लंबित झाल्यावर या संपूर्ण 'सिंडिकेट'वर विभागीय चौकशी बसवून पोलिसांच्या हवाली करणे गरजेचे होते. परंतु, कडक कारवाई करण्याऐवजी प्रशासनाने या चारही अधिकाऱ्यांना वेगवेगळ्या ताल्लुकांत आणि जिल्ह्यांत विखुरले आहे.

विशिष्ट घनकचरा ठेकेदाराच्या नियुक्तीसाठी खटाटोप...

विरोधी पक्ष नेता डॉ. जीशान हुसेन यांची मागणी, मांडले विविध मुद्दे

प्रतिनिधी २६ जून

अकोला : अकोला महानगरपालिकेने घराघरातून घनकचरा संकलन व वाहतूक करण्यासाठी काढलेल्या निविदा प्रक्रियेवर काँग्रेसचे नगरसेवक व विरोधी पक्षनेते डॉ. जीशान हुसेन यांनी गंभीर आक्षेप घेत निविदा प्रक्रिया तात्काळ स्थगित करण्याची मागणी केली आहे. याबाबत त्यांनी महापालिका आयुक्तांना सविस्तर निवेदन सादर केले आहे. विशिष्ट ठेकेदाराच्या नियुक्तीसाठी महापालिका प्रयत्नशील असल्याचा गंभीर आरोप विरोधी पक्षनेता व काँग्रेस गटनेता डॉ. जीशान हुसेन यांनी केला आहे.

महापालिका आयुक्त यांना दिलेल्या निवेदनात नमूद केल्यानुसार, ८ जून २०२६

रोजी प्रसिद्ध करण्यात आलेल्या निविदेमध्ये अनेक कायदेशीर त्रुटी, स्पर्धा मर्यादित करणाऱ्या अटी, प्रकल्प खर्चाची माहिती लपविणे तसेच घनकचरा व्यवस्थापन नियम २०२६ चे पालन न केल्याचा आरोप करण्यात आला आहे. डॉ. जीशान हुसेन यांनी दावा केला आहे की निविदेतील काही पात्रता अटी विशिष्ट कंपनीला लाभ मिळावा यासाठी तयार करण्यात आल्या आहेत. निविदेत २०२४ नंतर

नोंदणीकृत २५० हायड्रॉलिक वाहने, १२५ कोटी रुपयांची वार्षिक उलाढाल आणि एका महानगरपालिकेत १ लाख घरांचे कामकाजाचा अनुभव अशा अटी घालण्यात आल्या असून त्यामुळे इतर पात्र कंपन्यांना स्पर्धेतून बाहेर ठेवण्याचा प्रयत्न झाल्याचा आरोप त्यांनी केला आहे. तसेच, निविदेमध्ये प्रकल्पाची अंदाजित किंमत जाहीर करण्यात आलेली नसल्याने पारदर्शकतेचा अभाव असल्याचेही त्यांनी

निवेदनात घनकचरा व्यवस्थापन नियम २०२६ लागू झाल्यानंतरही निविदेमध्ये जुन्या २०१६ च्या नियमांचा संदर्भ देण्यात आल्यामुळे कायदेशीर संभ्रम निर्माण होत असल्याचे नमूद करण्यात आले आहे. तसेच कंत्राटदारांना देयके उशिरा दिल्यास महापालिकेवर कोणताही दंड नसताना कामगारांचे वेतन वेळेवर न दिल्यास कंत्राटदारावर कारवाईची तरतूद असल्याने आर्थिक भार अखेरीस नागरिकांवर पडणार असल्याचा मुद्दाही उपस्थित करण्यात आला आहे.

डॉ. जीशान हुसेन यांनी या संपूर्ण निविदा प्रक्रियेची चौकशी करून संबंधित कागदपत्रे, फाईल नोटिंग, बैठकीचे इतिवृत्त आणि निविदा मसुदा तयार करण्यामागील प्रक्रिया सार्वजनिक करण्याची मागणी केली आहे. तसेच ३० जून रोजी होणारी निविदा प्रक्रिया तात्काळ स्थगित करून सर्व आक्षेपांची सखोल चौकशी करण्यात यावी, अशी मागणी त्यांनी केली आहे. दरम्यान, या आरोपांमुळे अकोला महानगरपालिकेच्या घनकचरा व्यवस्थापन प्रकल्पाच्या निविदा प्रक्रियेबाबत नवा वाद निर्माण होण्याची शक्यता व्यक्त केली जात आहे.

म्हटले आहे. सुमारे २६० कोटी रुपयांहून अधिक खर्चाच्या प्रकल्पाची माहिती

नागरिकांपासून लपविण्यात आल्याचा आरोप त्यांनी केला आहे.

कृषी विद्यापीठाच्या अमरावती येथील संशोधन जमिनीवर डल्ला ?

प्रतिनिधी २६ जून

अकोला : डॉ. पंजाबराव देशमुख कृषी विद्यापीठाची अमरावती येथील अत्यंत मौल्यवान आणि संशोधनाच्या कामासाठी राखीव असलेली तब्बल ७ हेक्टर जमीन कृषी विभागाला विनामूल्य हस्तांतरित करण्यासाठी पडद्यामागे जोरदार हालचाली सुरू असल्याची धक्कादायक माहिती समोर आली आहे. विद्यापीठाच्या कुलसचिव या ही जमीन देण्यासाठी अत्यंत घाईघाईने प्रयत्नशील असून, कार्यकारी परिषदेची दिशाभूल करून हा उराव मंजुरीसाठी ठेवण्यात आल्याचा गंभीर आरोप आता होऊ लागला आहे.

मिळालेल्या माहितीनुसार, अमरावती येथील तपोवन रोडवर असलेल्या कृषी संकुलातील गट

क्र. ४ मधील ७ हेक्टर जमीन कृषी विभागाच्या नावे हस्तांतरित करण्याचा प्रस्ताव तयार करण्यात आला आहे.

मात्र, इतकी मोठी आणि संशोधनासाठी महत्वाची असलेली जमीन हस्तांतरित करताना विद्यापीठ स्तरावर कोणतीही सखोल शहानिशा करण्यात आलेली नाही.

विद्यापीठाच्या हिताचा विचार न करता, कुलसचिवांनी थेट कार्यकारी परिषदेसमोर हा उराव मंजुरीसाठी आणल्याने आश्चर्य आणि संताप व्यक्त केला जात करून हा उराव मंजुरीसाठी हस्तांतरणाच्या प्रक्रियेला कायदेशीर कव्हर देण्यासाठी अमरावती येथील प्रादेशिक संशोधन केंद्राचे प्रमुख तथा शास्त्रज्ञ यांच्याकडून तातडीने एक पत्र

घाईघाईने दिलेला अभिप्राय

विशेष म्हणजे, विभागीय कृषी सहसंचालकांचे पत्र १८ जूनला येते आणि त्याच दिवशी (१८ जून रोजीच) अमरावती संशोधन केंद्राकडून 'सदर जमीन हस्तांतरित करण्यास काही हरकत नसावी' असा घाईघाईचा अभिप्राय देऊन टाकला जातो. एकाच दिवसात झालेल्या या चक्राकार पत्रव्यवहारामुळे आणि वरिष्ठ पातळीवरून दबाव आणून हे 'नियमबाह्य' पत्र तयार करून घेतल्याच्या आरोपाला बळकटी मिळत आहे.

संशोधनाची जमीन विनामूल्य देण्याचा अड्डाहास का?
सदर जमीन ही मूळची डॉ. पंजाबराव देशमुख कृषी विद्यापीठ, अकोला यांच्या मालकीची (कुलसचिवांच्या नावे) असून ती विद्यार्थ्यांच्या आणि शास्त्रज्ञांच्या संशोधनासाठी अत्यंत आवश्यक आहे. असे असतानाही, विद्यापीठाचे नुकसान करून ही कोट्यवधी रुपयांची जमीन कृषी विभागाला विनामूल्य का दिली जात आहे? यासाठी कोणाचा राजकीय किंवा प्रशासकीय दबाव आहे का? असे अनेक गंभीर प्रश्न आता उपस्थित होत आहेत.

मागवून घेण्यात आल्याचे उघड झाले आहे. या प्रकरणी विद्यापीठाच्या कार्यकारी परिषदेतील इतर सदस्य आता काय

भूमिका घेतात आणि या कथित जमीन वाटपाची उच्चस्तरीय चौकशी होणार का, याकडे संपूर्ण कृषी वर्तुळाचे लक्ष लागले आहे.

आषाढी वारीसाठी २१ व २३ जुलैला खामगावहून पंढरपूरसाठी विशेष रेल्वे

प्रतिनिधी २६ जून

खामगाव : आषाढी वारीसाठी पंढरपूरकडे जाणाऱ्या वारकऱ्यांची वाढती संख्या लक्षात घेऊन मध्य रेल्वे प्रशासनाने खामगाव पंढरपूर विशेष रेल्वेगाडी चालविण्याचा निर्णय घेतला आहे. जुलै महिन्यात या विशेष रेल्वेच्या एकूण चार फेऱ्या होणार असून, खामगाव, शेगाव, नांदुरा, संग्रामपूर, जळगाव जामोद, मलकापूरसह परिसरातील वारकऱ्यांना पंढरपूरला जाण्यासाठी सुविधा उपलब्ध होणार आहे.

रेल्वे प्रशासनाने जाहीर केलेल्या वेळापत्रकानुसार, गाडी क्रमांक ०११२१ ही विशेष रेल्वे २१ जुलै व २३ जुलै रोजी खामगाव येथून सकाळी ११:३० वाजता सुटेल. ही गाडी विविध स्थानकांवर थांबे घेत दुसऱ्या

जिल्ह्यातील वारकऱ्यांसह प्रवाशांना मोठा दिलासा

उत्तर महाराष्ट्र, मराठवाड्यातील प्रवाशांनाही सेवेचा लाभ!

या विशेष रेल्वेला जळोव, नांदुरा, मलकापूर, बोदवड, भुसावळ, जळगाव, पाचोरा, चाळीसगाव, नांदगाव, मनमाड, कोपरगाव, बेलापूर, अहिल्यानगर, दौंड आणि कुर्दुवाडी या महत्त्वाच्या स्थानकांत थांबे देण्यात आले आहेत. त्यामुळे केवळ बुलढाणा जिल्ह्यातीलच नव्हे, तर उत्तर महाराष्ट्र व मराठवाड्यातील प्रवाशांनाही या सेवेचा लाभ मिळणार आहे.

अशी आहे रेल्वेची रचना

रेल्वेची रचना प्रवाशांची गर्दी लक्षात घेऊन करण्यात आली आहे. या विशेष रेल्वेत २ वातानुकूलित तृतीय श्रेणी डबे, १० शयनयान डबे, ४ सामान्य द्वितीय श्रेणी डबे तसेच २ सामान-सह-गाई ब्रेकव्हॅन असतील. त्यामुळे विविध आर्थिक स्तरातील प्रवाशांना त्यांच्या गरजेनुसार प्रवासाची सुविधा उपलब्ध होणार आहे.

दिवशी पहाटे ३:३० वाजता पंढरपूर येथे पोहोचेल. तसेच गाडी क्रमांक ०११२२ ही विशेष रेल्वे २२ जुलै व २४ जुलै रोजी पंढरपूर

येथून सकाळी ५:०० वाजता सुटेल आणि त्याच दिवशी सायंकाळी ७:३० वाजता खामगाव येथे दाखल होईल.

प्रवाशांसाठी सुलभ

खामगाव रेल्वे स्थानकातून पंढरपूरसाठी थेट विशेष रेल्वे उपलब्ध होत असल्याने वारकऱ्यांमधून समाधान व्यक्त केले जात आहे. दरवर्षी आषाढी वारीच्या काळात हजारो भाविक पंढरपूरकडे प्रस्थान करतात. या काळात बस आणि खासगी वाहनांवर मोठा ताण येतो.

आता सखोल चौकशी, जबाबदारी निश्चितीची वेळ आली आहे- खा. संजय राऊत

प्रतिनिधी २६ जून

मुंबई : 'अयोध्या येथील राम मंदिराच्या उभारणीसाठी शिवसेनेने दान केलेली ४ किलो वजनाची चांदीची वीट बेपत्ता झाले आहेत. उद्धव ठाकरे यांनी हजारो शिवसैनिक आणि साधू-संतांच्या उपस्थितीत १ कोटी रुपये आणि ही पवित्र चांदीची वीट सडळ हाताने दान केली होती. तरीही, इतकी वर्षे उलटूनही ट्रस्टकडून त्याबाबत कोणतीही पावती किंवा माहिती मिळालेली नाही. ती वीट नक्की कुठे गेली? आता सखोल चौकशी आणि जबाबदारी निश्चित करण्याची वेळ आली आहे!' असे म्हणत खासदार संजय राऊत यांनी मंदिराच्या कार्यप्रणालीवर प्रश्नचिन्ह

उपस्थित केले आहे.

अयोध्या राम मंदिरातील दानातील चोरी प्रकरणात कायदेशीर कारवाई सुरू झाली आहे. एसआयटीचा प्राथमिक तपास अहवाल मिळाल्यानंतर, रामजन्मभूमी पोलीस ठाण्यात आठ आरोपींविरुद्ध नावे नमूद करून एफआयआर दाखल करण्यात आला आहे. अयोध्यातील श्रीराम जन्मभूमी तीर्थ क्षेत्र ट्रस्टने एफआयआर दाखल केल्यानंतर, आठ

जणांना आरोपी बनवण्यात आले. ट्रस्टचे सदस्य कृष्ण मोहन यांनी एसआयटीच्या प्राथमिक अहवालाच्या आधारे ही तक्रार केली.

या कारवाईदरम्यान पोलिसांनी त्वरित पावले उचलत ७ प्रमुख आरोपींना चौकशीसाठी ताब्यात घेतले आहे. तर अनुकल्प मिश्रा नावाच्या एका मुख्य आरोपीकडून कथित रक्कमेची वसुली झाल्यानंतर त्याला रीतसर अटक करण्यात आली आहे. दुसरीकडे याच मुद्यावरून शिवसेना ठाकरे गटाचे खासदार संजय राऊत यांनी निशाना साधत काही गंभीर आरोप केले आहे.

राम जन्मभूमी ट्रस्टचे सदस्य श्रीकृष्ण मोहन यांच्या तक्रारीच्या

आधारे, राम मंदिरातील दानाच्या चोरीप्रकरणी टिन्नु यादव, अनुकल्प मिश्रा, लवकुश मिश्रा, अविनाश शुक्ला, सुभाष चंद्र शुक्ला, करुणेश पांडे, मनीष यादव आणि रामशंकर मिश्रा यांच्या विरोधात नावे नमूद करून एफआयआर दाखल करण्यात आला आहे. त्यांच्यावर भारतीय दंड संहितेच्या कलम ३०६, ३१६, ३१७, ३१७(४), ३१७(५), ६१, ३(५) आणि भ्रष्टाचार प्रतिबंधक कायदांतर्गत (पीसी कायदा) आरोप ठेवण्यात आले आहेत. दरम्यान, देणगी चोरी प्रकरणी आठ जणांविरुद्ध एफआयआर दाखल करण्यात आला आहे. यापैकी बहुतेक जण देणग्या मोजणे आणि आर्थिक व्यवहार सांभाळण्याच्या कामात गुंतलेले आहेत.

नितीन सावंत यांचे शनिवारी बुलढाण्यात व्याख्यान

बुलढाणा : महात्मा ज्योतिराव फुले व राजर्षी शाहू महाराज या दोन्ही युगपुरुषांनी समाजाला दिशा देण्याचे कार्य केले. त्यांचे विचार घेऊन संदेहित वेगळा विचार देणाऱ्या मराठा सेवा संघाने यावर्षी फुले जन्मशताब्दी वर्ष व राजर्षी शाहू महाराज जयंतीच्या पर्वाने बुलढाण्यात शनिवार २७ जून रोजी नागरी विचारांचे गाढे अभ्यासक शिवर्षी नितीन सावंत यांचे व्याख्यान आयोजित करण्यात आले आहे. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी ईजिप्तीय रविकांत काळवाघे जिल्हाध्यक्ष मराठा सेवा संघ आहे. तर दलितमित्र माधवराव हुडेकर, शिक्षणाधिकारी अनिल आकाळ यांची प्रमुख उपस्थिती राहणार आहे. २७ जून रोजी सकाळी ११ वाजता शरद कला महाविद्यालय, हाजी मलंग दर्याच्या पाठीमागे, चिखली रोड बुलढाणा येथे शिव-फुले-शाहू-आंबेडकर यांचे विचार व आजचे वास्तव या विषयावर नितीन सावंत मार्गदर्शन करणार आहेत.

५४.२ ग्रॅम मॅफेड्रान ड्रग्ससह आरोपी ताब्यात

प्रतिनिधी २६ जून

अमरावती: नागपुरीगेट हद्दीतून ५४.२ ग्रॅम मॅफेड्रान इम्स (एम.डी.) किंमत ८ लाख १५ हजारांचे मुद्देमालासह आरोपीस ताब्यात घेतले आहे.

गुन्हे शाखा युनिट क्रमांक ०१, अमरावती शहर येथील अधिकारी व अंमलदार यांना गुप्त बातमीदारा कडून गोपनीय माहिती प्राप्त झाली की, रेकार्ड वरील एक गुन्हेगार हबीब नगर, नं. ०१, अमरावती येथे त्याचे राहते घरात मेफेड्रान (एम.डी.) नावाचा अंमलीपदार्थ बाळगून विक्री करीत आहे. अशा गोपनीय व खात्रीशीर माहितीवरून दिनांक २६/०६/२०२६ रोजी गुन्हेशाखा, अमरावती शहरचे अधिकारी व अंमलदार यांनी पो.स्टे. नागपुरीगेट हद्दीत हबीब नगर, नं. १, अमरावती येथे अब्दुल इजाज उर्फ इमान चन्द्रपूर यांचे राहते घरी छापेमारी केली असता घरजडतीमध्ये ५४.२ ग्रॅम मेफेड्रान (एम.डी.) नावाचा अंमलीपदार्थ मिळून आला. सदर अंमलीपदार्थ हा विक्रीकरीता बाळगत असल्याची

कबुली दिली. आरोपी विरुद्ध पो.स्टे. नागपुरीगेट येथे गुन्हा नोंद करणे सुरू आहे. अब्दुल इमान अब्दुल अजीम उर्फ इजाज चन्द्रपूरी, वय ५५ वर्षे, रा. हबीब नगर, नं. ०१, अमरावती असे आरोपीचे नाव असून जप्त करण्यात आलेला मुद्देमाला - ५४.२ ग्रॅम मेफेड्रान ड्रग्स (एम.डी.) किं. ८,१३,०००/-रु. इलेक्ट्रॉनिक्स वनज काटा किं. २,०००/-रु. असा एकूण ८,१५,०००/-रु. चा मुद्देमाला आहे. सदरची कारवाई पोलीस आयुक्त, राकेश ओला, पोलीस उपआयुक्त यशवंत सोळंके सा. (परिमंडळ- १, रमेश धुमाळ, पोलीस उपायुक्त (मुख्यालय), सहायक पोलीस आयुक्त, (गुन्हे

विभाग) श्र शिवाजी बचाटे, तसेच सहायक पोलीस आयुक्त, (गाडगैनगर विभाग) कैलाश फुडकर यांचे मार्गदर्शनाखाली पो.नि. दिनेश दहातोडे, पो.नि. अतुल वर, सपोनि मनीष वाकोडे, सपोनि दशरथ आडे, सपोनि महेश इंगोले, पो. उपनि. गजानन सोनोने, सहा. पोउपनि फिरोज खान, पोहवा सतिष देशमुख, पोहवा मंगेश लोखंडे, पो.हे.कां. नाझीमउददीन सैयद, पो.ना. सचिन भोयर, पोलीस अमलदार रंजित गावंडे, सुरज चव्हाण, निखील गेडाम, सागर ठाकरे, नरेश मोहरिल, म.पो. शिर्षा धोंगडे, चालक चेतन शर्मा, पो.हे. कां. सुधिर गुढधे गुन्हे शाखा, अमरावती शहर यांनी केलेली आहे.

वसतिगृहाच्या चळवळीतून सामाजिक सुधारणा करणारे राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज

भारतीय समाजसुधारणेच्या इतिहासात अनेक महापुरुषांनी शिक्षणाला सामाजिक परिवर्तनाचे प्रभावी साधन मानलं आहे. महात्मा ज्योतिराव फुले यांनी ‘शिक्षण हेच मुक्तीचे शस्त्र’ मानले, तर डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी ‘शिका, संघटित व्हा, संघर्ष करा’ हा मूलमंत्र दिला. जागतिक स्तरावरही अमेरिकेचे शिक्षणतज्ज्ञ जॉन ड्युई, दक्षिण आफ्रिकेचे राष्ट्रध्यक्ष नल्सन मंडेला आणि इतर अनेक विचारवंतांनी शिक्षणाला समाजपरिवर्तनाचा पाया मानले. मात्र शिक्षणाची दारे सर्वासाठी खुली करण्यासाठी केवळ शाळा उभारणे पुरेसे नसते; विद्यार्थ्यांना राहण्याची, जेवणाची, अभ्यासाची आणि सुरक्षित वातावरणाचीही गरज असते. ही गरज ओळखून वसतिगृहांच्या माध्यमातून सामाजिक परिवर्तनाची व्यापक चळवळ उभारणारे भारतातील अग्रगण्य समाजसुधारक म्हणजे राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज. २६ जून १८७४ रोजी जन्मलेल्या यशवंतराव घाटगे यांना पुढे कोल्हापूरच्या राजघराण्यात दत्तक घेण्यात आले. पुढे ते राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज म्हणून इतिहासात अजरामर झाले. २ एप्रिल १८९४ रोजी त्यांनी कुरवीर संस्थानची राज्यसूत्रे स्वीकारली. ६ मे १९२२ ला त्यांचे निधन झाले. अवघ्या ४८ वर्षांच्या आयुष्यात त्यांनी सामाजिक, शैक्षणिक, आर्थिक आणि प्रशासकीय क्षेत्रात इतके क्रांतिकारी कार्य केले की , त्यांना आधुनिक भारताच्या सामाजिक क्रांतीचे शिल्पकार म्हणून गौरविले जाते. बहुजन समाजाला अज्ञानाच्या गर्तेतून बाहेर काढण्यासाठी राजर्षी शाहूंनी अनेक चळवळी उभी केल्या त्यातील सर्वाधिक प्रभावी चळवळ ही वसतिगृहांची चळवळ ठरली आहे. राज्याच्या कोषातून, राजाच्या उपयोगाच्या, मंदिराच्या दगडगुळीच्या पैशाला त्यांनी वसतीगृहासाठी वळते केले. काहींना वार्षिक मदत, काहींना इमारती, काहींना जमीनी देऊन स्वतः उभे राहून त्यांनी वसतिगृहे उभारली.

शाहू महाराजांच्या विचारांवर महात्मा ज्योतिराव फुले, यांच्या सत्यशोधक चळवळीचा मोठा प्रभाव होता. बहुजन समाजाचे उत्थान शिक्षणातूनच होऊ शकते, हा फुले यांचा विचार शाहू महाराजांनी प्रत्यक्ष प्रशासनात उतरविला. एका शतकांतंरही आजही त्यांच्या वसतिगृहांमधून अनेकांचे आयुष्य घडत असून त्यांनी सुरू केलेली ही चळवळ जवळपास १२५ वर्षांतंरही अजूनही सक्षमपणे विद्यार्थी घडविण्याचे काम करीत आहे. कोल्हापुरात विविध ठिकाणी उभे असणारे हे वसतीगृह छत्रपती शाहू महाराजांच्या दूरदृष्टीची कल्पना देणारे ठरतात. सुरुवातीला सर्व जाती-धर्माच्या विद्यार्थ्यांसाठी एकत्रित वसतिगृहाचा प्रयोग करण्यात आला. राजाराम वसतिगृह हा त्याचा प्रारंभिक प्रयत्न मानला जातो. मात्र प्रत्यक्षात सामाजिक विषमता आणि जातीय पूर्वग्रहामुळे मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना अपेक्षित वातावरण मिळत नव्हते. काही ठिकाणी प्रवेशाचे धोरण सर्वांसाठी खुले असले तरी प्रत्यक्ष लाभ काही मोजक्या घटकांनाच मिळत असल्याचे शाहू महाराजांच्या निदर्शनास आले. या अनुभवातून त्यांनी स्वतंत्र समाजनिहाय वसतिगृहे सुरू करण्याचा निर्णय घेतला. जातीव्यवस्थेचा पगडा समाजावरून जात नसल्यामुळे शाहू महाराजांनी

लोकराजा राजर्षी शाहू महाराज जयंती म्हणजे एक शैक्षणिक उत्सव

कोल्हापूर... म्हटलं की डोळ्यांसमोर येतो लोकराजा राजर्षी शाहू महाराज! आणि शाहू महाराज म्हणजे कोल्हापूर! हे समीकरण आता इतिहासाच्या सुवर्ण अक्षरात कोरलं गेलं आहे. ‘लोकराजा’ हा किताब त्यांना कोणी दिला नाही, तर लोकांच्या हृदयातून तो सहजच बाहेर पडला. लोकांच्या ठायी असणारा आपल्या राजाविषयीचा हा आदरभाव, त्यांची अथंग कीर्ती आणि त्यांचं आयुष्यभर चाललेलं अविरत कार्य, हे आजही आपल्यासाठी प्रेरणादायी आहे. त्यांच्या शैक्षणिक कार्यावर प्रकाश टाकणारा हा विशेष लेख आणि शैक्षणिक कार्यांशी संबंधित असलेले त्यांची

मोलाची भूमिका...

पुन्हा एकदा जागृती: उत्साही आवाज, आणि युवा पिढीतील उर्जेची दृश्ये, पण आपण हे विसरता कामा नये! भारतीयांसाठी, विशेषतः बहुजन समाजासाठी झटणारा एकमेव राजा, ज्यांचे शैक्षणिक कार्य फार मोलाचे आहेत, त्यांचा विसर आपण पडू देऊ शकत नाही. शाळेचा पहिला दिवस म्हणजे शाहू महाराज यांची जयंती! आणि या दिवशी फक्त शाळा सुरू होणे नाही, तर एक शैक्षणिक उत्सव साजरा व्हायला हवा. या उत्सवातून शाहू महाराजांच्या जीवनावर, त्यांच्या कार्यावर प्रकाश टाकण्यात यावा. त्यांच्या भाषणाने, त्यांच्या विचारांनी युवा पिढीला प्रेरणा मिळायला हवी. पुन्हा ढोल-ताशांचे सूर, आणि शाहू महाराजांच्या पुतळ्यासमोर वंदन करणारे लोक आज २६ जून म्हणजे लोकराजा राजर्षी शाहू महाराज यांची जयंती! या पवित्र दिनी, आपण सर्वजण त्यांच्या स्मृतींना विनम्र अभिवादन करूया आणि एक संकल्प करूया की त्यांच्या शैक्षणिक कार्याचा वारसा आपण अविरतपणे पुढे चालवू. त्यांच्या वसतिगृहांच्या कल्पनेला, त्यांच्या

मुहूर्तम आणि हुतात्मा इमाम हुसेन (र)

कटकारस्थानांचा संबंध नसे.

मात्र अमीर माविया सत्तेवर आले तेव्हा परिस्थितीत बदल होऊ लागला. अमीर माविया हे साहाबी असूनही त्यांच्या खलीफापदाबाबत काही मतभेद होते. त्यांच्या मृत्यूनंतर त्यांनी आपल्या पुत्र यजीदला उत्तराधिकारी म्हणून घोषित केले. यामुळे इस्लामी राजकीय व्यवस्थेत मोठा बदल घडून आला आणि वंशपरंपरागत राजसत्तेची सुरुवात झाली.

खलीफा हजरत उमर फारूक (र) यांचे चिरंजीव हजरत अब्दुल्ला हे अत्यंत विद्वान वगुणी व्यक्तिमत्व होते. अनेकांनी त्यांच्या निवडीची शिफारस केली होती; परंतु वारसाहक्काने खलीफा नेमण्याची प्रथा पडू नये म्हणून हजरत उमर (र) यांनी त्यास परवानगी दिली नव्हती. इमाम हुसेन (र) हे हजरत मुहम्मद

अनुसुचित जातीतील विद्यार्थ्यांसाठी अर्थात असुरांसाठी ‘मिस क्लार्क’ वसतिगृह उभारण्यात आली. संशोधनपर नोंदीनुसार शाहू महाराजांनी सुमारे २० ते २२ वसतिगृहांचे जाळे उभं केले होते.

शाहू महाराजांच्या वसतिगृह चळवळीतील सर्वाधिक महत्त्वाचा टप्पा म्हणजे १९०८ मध्ये सुरू झालेले ‘मिस क्लार्क वसतिगृह’. हे वसतिगृह अस्पृश्य विद्यार्थ्यांसाठी सुरू करण्यात आले होते. हजारो वर्षे ज्यांना शिक्षणापासून वंचित ठेवल्या गेले. त्या अस्पृश्य समाजाला शिक्षणाची दारे सताड उघडणारा हा क्रांतिकारी निर्णय होता. तत्कालिन व्यवस्थेत या निर्णयाची चर्चा देशभर झाली. शाहू महाराजांची ही दूरदृष्टी आणि या निर्णयाची गरज काय होती हे त्यांनी भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांना विदेशात शिक्षणासाठी १९२० मध्ये त्यांनी केलेल्या मदतीतून स्पष्ट होते. राजर्षी शाहू महाराजांची मागासवर्गीयांबाबतची कणव यातून स्पष्ट होते.

१९०८ मध्ये स्थापन झालेले मिस क्लार्क वसतिगृह हे भारतातील दलित विद्यार्थ्यांसाठीच्या सर्वात महत्त्वाच्या शैक्षणिक उपक्रमांपैकी एक होते. गव्हर्नर सर जॉर्ज क्लार्क यांच्या कन्या मिस क्लार्कीलेट क्लार्क यांनी अस्पृश्यतांच्या शिक्षणासाठी देणगी व जनजागृतीचे कार्य केले. त्यांच्या योगदानाचा गौरव म्हणून शाहू महाराजांनी त्यांच्या नावाने वसतिगृह सुरू केले. हे वसतिगृह दलित शिक्षणाच्या इतिहासातील एक मैलाचा दगड ठरले. शाहू महाराजांनी या वसतिगृहासाठी स्वतंत्र इमारत, खेळाचे मैदान आणि आर्थिक अनुदान

शैक्षणिक क्रांती :

शाळेच्या वर्गातील आनंदी मुलं. आणि शाहू महाराजांच्या हस्ते पहिली वसतिगृहांची उद्घाटनं, शिक्षण क्षेत्रात शाहू महाराजांनी जी क्रांती घडवून आणली , ती भारत देशाच्या इतिहासात अभूतपूर्व होती. सर्व समाजातील, सर्व धर्मातील, सर्व जातींमधली भेदभाव दूर सारून, शिक्षणाची कवाडे सर्वांसाठी खुली करणारा असा हा एकमेव लोकराजा! वसतिगृहाची पहिली व्यवस्था मांडणारा, आणि शिक्षणाला खऱ्या अर्थाने सार्वजनिक बनवणारा राजा , म्हणजे छत्रपती शाहू महाराज ! त्यांच्या या शैक्षणिक कार्याची प्रचिती भारत देशातील प्रत्येक नागरिकाला, प्रत्येक युवा पिढीला आहेच.

दुर्दैवी विसर:

थोडा गंभीर आवाज, आणि विदर्भातील कडाक्याच्या उन्हाची दृश्ये, पण दुर्दैवाने, गेल्या काही वर्षांपासून या लोकराजाचा विसर पडू लागल्याचं चित्र पाहायला मिळत आहे. एकेकाळी त्यांच्या जयंतीनिमित्त संपूर्ण राज्यात शाळा सुरू केल्या जात होत्या. शाळेचा पहिला दिवस , म्हणजे शाहू महाराजांची जयंती ! असं एक समीकरणच तयार झालं होतं. विदर्भामध्ये उन्हाची तीव्रता बघता, शाळा २६ जून रोजी, म्हणजेच शाहू महाराजांच्या जयंतीदिनी सुरू करण्याचा निर्णय घेण्यात आला होता. पण, या निर्णयानंतर काही वर्षांपासून शाळेच्या पहिल्या दिवसाची तारीख वारंवार बदलण्यात आली. कधी १५ जून , कधी ३० जून, तर कधी १ जुलै, या सततच्या बदलामुळे काय झालं ? तर शाळेचा पहिला दिवस आणि शाहू महाराजांची जयंती यांच्यातील तो पवित्र संबंध तुटून गेला. अन् नागरिकंमध्ये यावर चर्चा सुरू झाली, शंका कुशंका निर्माण झाल्या. असं वाटू लागलं, की या महान राजाच्या जयंतीचा आणि त्यांच्या शैक्षणिक कार्याचा विसर पडावा, यासाठी तर हे बदल केले जात नाहीत ना?

सामाजिक समतेच्या विचारांना आपण जीवनात उतरवू. येणाऱ्या युवा पिढीला या महान लोकराजाचे शैक्षणिक कार्य, त्यांचे वसतिगृहांची निर्मिती, आणि त्यांचे सामाजिक कार्य समजायला हवे. त्यासाठी २६ जून हा फक्त एक दिवस न राहता, तो एक शैक्षणिक उत्सव म्हणून साजरा

व्हायला हवा. रयतेसाठी आयुष्यभर झटलेले लोकराजा राजर्षी शाहू महाराज! तुमच्या चरणी आमचे विनम्र अभिवादन!

प्रा. प्रज्ञानंद थोरात

आहे. इस्लामी शासनपद्धतीत झालेला हा बदल इस्लामच्या मूलभूत तत्त्वांसाठी गंभीर धोका होता. हा धोका दूर करण्यासाठी आवश्यक असेल तर सर्वस्वाचा त्याग करण्यासाठी ते तयार होते. या दृढ निश्चयाने इमाम हुसेन (र) यांनी यजीदच्या सैन्याशी संघर्ष केला आणि या संघर्षात त्यांनी केवळ स्वतःचेच नव्हे तर आपल्या कुटुंबातील अनेक सदस्यांचेही बलिदान दिले.

काही लोक इमाम हुसेन (र) यांच्या बलिदानाकडे केवळ राजकीय संघर्ष म्हणून पाहू शकतात; परंतु त्यांच्या दृष्टीने ते एक धार्मिक कर्तव्य होते. इस्लामच्या मूलतत्त्वांचे संरक्षण करण्यासाठी त्यांनी प्राणार्पण केले आणि शहादत स्वीकारली. म्हणूनच त्यांचे बलिदान आजही मान्य, त्याच आणि धर्मनिष्ठेचे प्रतीक मानले जाते.

इद्रीस खान

किवी फळ शेतीने शेतकऱ्यांचे नशीब चमकवले!

शिमला : हिमाचल प्रदेशातील शेतकरी आता बागायती पिकांच्या लागवडीत अधिक रस घेत आहेत. टोमॅटो, सिमला मिर्ची, सोयाबीन, वाटाणे, आले, लसूण या नगदी पिकांच्या लागवडीतून येथील शेतकरी चांगले उत्पन्न घेत आहेत. विशेषतः सिरमौर जिल्ह्यातील पच्छड भागात शेतकरी मोठ्या

प्रमाणावर किवीची लागवड करत आहेत. येथील शेतकरी किवीपासून वर्षाला लाखो रुपयांचे उत्पन्न घेत आहेत. त्यामुळेच पच्छाद परिसरात किवीचे क्षेत्र १६ हेक्टरपर्यंत वाढले आहे. नरग उप-तहसीलच्या थलेडी गावातील प्रगतशील शेतकरी विजेंद्र सिंह ठाकूर मोठ्या प्रमाणावर किवीची लागवड करत आहेत.

मागासवर्गीयांसाठी ५० टक्के आरक्षण जाहीर केले. भारतातील आरक्षणाच्या इतिहासातील हा एक मैलाचा दगड मानला जातो. शिक्षण, वसतिगृहे आणि आरक्षण या त्रिसूत्रीमुळे बहुजन समाजात नवे नेतृत्व निर्माण झाले.

शाहू महाराजांनी शिक्षणाला सर्वोच्च प्राधान्य दिले. १९१७ मध्ये त्यांनी मोफत आणि सक्तीच्या प्राथमिक शिक्षणाचा कायदा लागू केला. सात ते चौदा वर्षे वयोगटातील मुलांना शाळेत पाठविणे पालकांसाठी बंधनकारक करण्यात आले. मुलांना शाळेत न पाठविणाऱ्या पालकांवर दंड आकारण्याची तरतुदही करण्यात आली होती. काही नोंदींनुसार विलंब करणाऱ्या पालकांकडून दरमहा एक रुपया दंड आकारला जात असे. स्वतःच्या दरबार खजिन्यातून आण देवस्थान फंडातून पैसे वळते करून शिक्षणाला महत्त्व देणारा हा राजा म्हणूनच सामाजिक क्रांतीचा जनक मानला जातो. या योजनेसाठी निधी उपलब्ध व्हावा म्हणून शाहू महाराजांनी विशेष शिक्षण कालांतर दंड डॉक्टर, वकील, सावकार, अधिकारी आणि विशिष्ट उत्पन्न गटातील घटकांकडून शिक्षण उपकर आकारण्यात येत असे. शिक्षणासाठी स्वतंत्र आर्थिक तरतूद करण्याचा हा दूरदृष्टीचा निर्णय होता. शाहू महाराजांच्या कार्यकाळात कोल्हापूरला ‘शिक्षणाची काशी’ म्हणून ओळख मिळाली.

१९१७ मध्ये संस्थानात केवळ २७ शाळा आणि सुमारे १,३०० विद्यार्थी होते. मात्र १९२२ मध्ये त्यांच्या निघनाच्या वेळी शाळांची संख्या ४२० पर्यंत आणि विद्यार्थ्यांची संख्या २२ हजारांहून अधिक झाली होती. शिक्षणाचा हा विस्तार अभूतपूर्व मानला जातो.

शाहू महाराजांनी कोल्हापूरला ‘मंदर ऑफ बोर्डिंग हाऊसेस’ असे संबोधले होते. महाराष्ट्रभर उभारल्या गेलेल्या वसतिगृहांच्या चळवळीमागे त्यांचीच प्रेरणा होती. त्यांनी उभारलेल्या या वसतीगृहांचा लाभ, या वसतिगृहांमध्ये महााष्ट्राचे नेतृत्व करणाऱ्या विविध क्षेत्रात नाव कमावणाऱ्या अनेकांनी घेतला आहे. आज महााष्ट्र शासन समाजकल्याण, इतर मागास बहुजन कल्याण, आदिवासी विकास, सामाजिक न्याय, भटक्या-विमुक्त कल्याण तसेच मराठा समाजासाठी उभारण्यात येणाऱ्या विविध वसतिगृहांच्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांना निवास, भोजन, शिष्यवृत्ती

ठाकूर यांनी १९९० च्या दशकात एलिसन आणि हेवर्ड जातींची १०० रोपे लावून किवी शेती सुरू केली. चार वर्षांतून त्यांनी आपल्या बागेत आणखी ५० रोपे लावली. ते म्हणाले की, चालू वर्षी मी माझ्या बागेतून सुमारे ५० किव्हंटल किवीचे उत्पादन घेतले, ज्यातून मला सुमारे १० लाख रुपयांचे उत्पन्न मिळाले आहे.

आणि शैक्षणिक सुविधा उपलब्ध करून देत आहे. या सर्व योजनांच्या पायाशी शाहू महाराजांनी मांडलेली ‘शिक्षण सर्वांसाठी’ हीच मूलभूत संकल्पना असल्याचे स्पष्ट दिसते. वसतिगृह केवळ विद्यार्थी घडवत नाही तर विद्यार्थ्यांच्या व्यक्तिमत्त्वाला आकार देते राज्य शासनाने वसतिगृहाचे महत्त्व लक्षात घेऊन विविध खात्यामार्फत हजारो वसतिगृहांची, आश्रमशाळांची उभारणी केली आहे. या सुविधांमधून तयार झालेली एक पिढी राज्याचे विविध क्षेत्रात नेतृत्व करत आहेत.

राजर्षी शाहू महाराजांचे संपूर्ण कार्य पाहिले तर त्यांनी शिक्षणाला केवळ ज्ञानप्राप्तीचे साधन मानले नाही, तर सामाजिक न्याय, समता आणि स्वाभिमानाचे माध्यम मानले. ब्रिटिश भारतामध्ये अन्य राज्यांमध्ये शिक्षणावर जितका खर्च होत नव्हता तितका खर्च कोल्हापूर सारख्या एका छोट्या संस्थांमध्ये महाराजांच्या दूरदृष्टीमुळे व शैक्षणिक महत्त्व त्यांना पटल्यामुळे होत होता. शैक्षणिक आघाड्यांवर महाराष्ट्रामध्ये पुढे मोठ मोठ्या संस्था उभ्या झाल्या, विद्यापीठे उघडल्या गेली, या सर्वांची प्रेरणा छत्रपती शाहू महाराज होते.

शाहू महाराजांनी उभी केलेली ही वसतिगृहे आजही ताठ मानेने सुरू आहेत. आता जातीची बंधणे राहिली नाही. सर्व वसतिगृहात सर्व जाती-पातीची मुले शिक्षण घेत आहेत. मात्र गरजू , गरीब आणि प्रज्ञावान मुलांसाठी आजही ही वसतिगृहे सामाजिक , आर्थिक परिवर्तनाची व मानसिक बलस्थानाची केंद्रे आहेत. वसतिगृह चळवळीच्या माध्यमातून त्यांनी शिक्षणाची दारे बहुजन समाजासाठी खुली केली. शिक्षण, आरक्षण, शिष्यवृत्ती, वसतिगृहे आणि सक्तीचे प्राथमिक शिक्षण या उपाययोजनांद्वारे त्यांनी सामाजिक परिवर्तनाचा एक नवा अध्याय लिहिला. म्हणूनच शाहू महाराजांना शिक्षणातून समाज परिवर्तन घडविणारे युगपुरुष म्हणणे अतिशयोक्ती ठरणार नाही. त्यांचा संदेश आजही तितकाच प्रेरणादायी आहे. समाजाच्या प्रगतीचा खरा मार्ग शिक्षणातूनच जातो.

प्रवीण टाके

उपसंचालक (माहिती), विभागीय माहिती कार्यालय, कोल्हापूर ७७०२८५८५७७७

सामाजिक समतेचे पुटस्कर्त राजर्षी शाहू महाराज...!

आज २६ जून, २० २६, राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज यांची १५२ वी जयंती. त्यानिमित्त त्यांच्या स्मृतींना आणि क्रांतिकारी कार्याला विनम्र अभिवादन.

रयतेचे राजे : छत्रपती शाहू महाराजांचा जन्म २६ जून, १८७४ रोजी कागल येथील घाटगे घरण्यात झाला. त्यांचे मूळ नाव यशवंत तर त्यांच्या वडिलांचे नाव जयसिंगराव व आईचे नाव राधाबाई होते. कोल्हापूर संस्थानाचे राजे चौथे शिवाजी महाराज यांच्या मृत्यूनंतर त्यांच्या पत्नी आनंदीबाई यांनी १७ मार्च, १८८४ रोजी यशवंतरावांना दत्तक घेतले. दत्तक विधानानंतर त्यांचे नाव ‘शाहू’ ठेवले. त्यानंतर

आणि त्यांनी कोल्हापूर संस्थानचे राजे म्हणून अधिकृतपणे राज्यकारभाराची सूत्रे हाती घेतली. आपल्या राज्याभिषेकानंतर प्रथमतः त्यांनी संपूर्ण राज्याचा दौरा केला. या दौऱ्यात त्यांनी लोकांची परिस्थिती, गरजा व त्यांची दुःखे जाणून घेतली. जनतेचे दुःख जाणून घेण्याकरिता त्यांच्या लक्षात आले की, अज्ञान, अंधश्रद्धा आणि अस्पृश्यतेच्या या तीन व्याधींनी समाजात दुःखद जीवन जगण्यास भाग पाडले होते. म्हणून ह्या व्याधी निपटून काढण्या खेरीज प्रजेच्या विकासाच्या वाटा खुल्या होणार नाहीत, याची खूणगाढ बांधून त्यांनी आपल्या कार्याला सुरुवात केली. त्यासाठी गावोगावी शाळा काढल्या, प्राथमिक शिक्षण सक्तीचे व मोफत केले, पुरोहित शाळा सुरू केल्या. म्हणजे जनतेची काळजी घेऊन त्यांचे सामाजिक, शैक्षणिक, आर्थिक अश्या सगळ्या बाजूने उत्थान व्हावे यासाठी आपले राजे पद वापरणारे व राज्यकारभार करणारे ते खऱ्या अर्थाने रयतेचे राजे होते.

समतेचे पुरस्कर्त : राजर्षी शाहू महाराजांनी आपल्या कार्याकाळात अस्पृश्यता निवारण करण्यासाठी फार मोठे धाडसी निर्णय घेतले. त्या काळी अस्पृश्यतांना विद्येचा अधिकार तर नव्हताच; पण देवावर, चावड्या, सार्वजनिक पाणवटे आदी ठिकाणीही त्यांना प्रवेश नव्हता. ही अस्पृश्यता दूर करण्याचा प्रारंभ त्यांनी स्वतःपासून केला. अस्पृश्य तरुणांना मोठार डायव्हिंगच्या कोर्सला पाठवून आपल्या दरबारी त्यांना गाडीवर नोकरीस ठेवले. इतकेच नव्हे तर अस्पृश्य समाजातील पुढेवाले, शिपाई, डगलेवाले पोलीस, स्वतःचे शरीर-रक्षक म्हणूनही नियुक्त केले आणि थोडेसे शिक्षण झालेल्यांना मागास व अस्पृश्य घटकातील लोकांना आपल्या राज्यात कारकून, रजिस्ट्रार, इत्यादी मानसन्मानाच्या जागा दिल्या. अस्पृश्यता व जातीभेद समाप्त व्हावा यासाठी त्यांनी इ.स. १९१७ मध्ये आपल्या संस्थानामध्ये मिश्र विवाहांना मान्यता देणारा कायदा पास केला. तर अस्पृश्यता नष्ट करण्याच्या दृष्टीने त्यांनी इ.स. १९१९ साली सर्वग व अस्पृश्यांच्या वेगळ्या शाळा भरवण्याची पद्धत बंद केली. त्यामुळेच कृती आणि उर्तकाी भेद घालून कार्य करणारा राजा म्हणून सर्वत्र त्यांची ख्याती पसरली होती.

कृतिशील लोकराजा : राजर्षी शाहू महाराजांची ‘मणभर उपदेशापेक्षा कणभर कृती’ अधिक महत्त्वाची असते वगैरे श्रद्धा होती. त्यांचे कार्य ड’बोले तैसा चालो. त्याची वंदावी घालो ? या उक्तीला साजेसे होते. कारण त्यांनी स्वतः इंदूरच्या धनगर जमातीतील राजघराण्याशी आपल्या घराण्याचे सोयसंबंध घडवून आणले. जातिभेद मोडण्यासाठीचा त्यांचा हा कृतिशील प्रयत्न होता. वरच्या जातीने खालच्या जातीतील कुटुंबाशी वैवाहिक संबंध

जोडून जातिभेद मोडले पाहिजेत, असे त्यांना वाटे. म्हणून जातिभेद मोडण्यासाठी आंतरजातीय विवाह घडवून आणण्याचा प्रयत्न महाराजांनी आपल्या घरापासून सुरू केला होता.

क्रांतिकारी निर्णय घेणारा धाडसी राजा

: राजर्षी शाहू महाराजांनी बहुजन समाजात शिक्षणप्रसार करण्यावर विशेष भर दिला. त्यांनी कोल्हापूर संस्थानात प्राथमिक शिक्षण सक्तीचे व मोफत केले. स्त्री शिक्षणाचा प्रसार व्हावा म्हणून त्यांनी राजाज्ञा काढली. शाहू महाराजांना बहुजनांच्या शिक्षणाविषयी तळमळ होती. म्हणून त्यांनी कोल्हापूर संस्थानात सक्तीच्या मोफत शिक्षणाचा कायदा केला. तसेच ५०० ते २ एप्रिल १८९४ रोजी त्यांचा राज्याभिषेक झाला

१००० लोकवस्तीच्या गावांमध्ये शाळा काढून त्या यशस्वीपणे चलयिल्या. विशेष म्हणजे जे पालक आपल्या मुलांना शाळेत पाठवणार नाहीत त्या पालकांना प्रतिमहिना १ रु. दंड आकरण्याची कायदेशीर तरतूद करण्याचा क्रांतिकारी व धाडसी निर्णय घेतला. **आरक्षणाचे जनक** : शाहू महाराजांनी आपल्या राज्यात बहुजन मागास, अस्पृश्य वर्गांच्या आर्थिक स्थितीत सुधारणा करण्याच्या आणि त्यांना स्थावरी बसवण्याच्या उद्देशाने त्यांना स्वतंत्र व्यवसाय करण्यास प्रोत्साहन दिले, दुकाने हॉटेल्स काढण्यासाठीही प्रोत्साहन दिले व त्यासाठी आर्थिक मदत केली. अस्पृश्यांना शिवणयंत्रे देऊन स्वतंत्र व्यवसाय करण्यास प्रोत्साहन तर दिलेच पण राजवाड्यातील कपडे त्यांच्याकडून शिवून घेण्यास सुरुवात केली. गंगाभर कांबळे या व्यक्तीला कोल्हापुरात मध्य वस्तीत चहाचे दुकान काढून दिले आणि स्वतः आपल्या सहकाऱ्यांसह त्यांच्या हॉटेलात चहापाणी घेण्यासाठी जात असत. याशिवाय अस्पृश्यांना समाजात प्रतिष्ठा प्राप्त व्हावी म्हणून त्यांनी महार पैलवानांना पैलवान, चांभार यांना सरदार, अर्भग यांना पंडित अशा पदव्या दिल्या. अस्पृश्य सुशिक्षित तरुणांची तलाठी म्हणून नेमणूक केली. मागासलेल्या लोकांना प्रगतीच्या प्रवाहात आणण्याचे असेल तर त्यांच्यासाठी राखीव जागांची तरतूद केली पाहिजे हा व्यापक दृष्टिकोन डोळ्यासमोर ठेवून २६ जुलै, १९०२ रोजी कोल्हापूर संस्थानात मागास जातींना ५० टक्के जागा राखीव राहतील अशी घोषणा करून त्याची त्वरित अंमलबजावणी सुरू केली. राजर्षी शाहूंच्या या निर्णयाला तेव्हा अनेक उच्चवर्णीय पुढाऱ्यांनी विरोध केला. मात्र शाहूंनी त्यांच्या विरोधाला चोख उत्तर देत आरक्षणाची गरज की ? हे पटवून दिले. त्या काळात अस्पृश्य मानल्या गेलेल्या जातीच्या लोकांसाठी नोकरीमध्ये राखीव जागांची तरतूद करून सरकारी नोकऱ्या मिळवून देणारे ते पाहिले राजे होते म्हणूनच त्यांना आरक्षणाचे जनक म्हणतात.

राजर्षी शाहू महाराजांना फारच अल्प म्हणजे फक्त ४८ वर्षेच आयुष्य लाभलं. मात्र त्यांनी आपल्या राजकीय कारकीर्दीत सामाजिक, शैक्षणिक, आर्थिक, कृषी, जलसिंचन, अस्पृश्यता निवारण, आंतरजातीय विवाह, विधवा पुनर्विवाह, कला, क्रीडा इत्यादी सर्व क्षेत्रात मोठेया सुधारणा व क्रांती घडवून स्वतःचे नाव अजरामर करून ठेवले. अशा या रयतेच्या राजाच्या स्मृतींना आणि त्यांच्या क्रांतिकारी कार्यकर्तृत्वाला कोटी कोटी प्रणाम.

प्रा. डॉ.एम.आर.इंगळे

सेवानिवृत्त प्रोफेसर आणि संविधान प्रचारक तथा विभागीय सचिव हाटा अकोला

कार्यस्थळी महिलांच्या सुरक्षिततेसाठी पॉश कायद्याची अंमलबजावणी अधिक प्रभावी होणार - महिला व बालविकास मंत्री आदिती तटकरे

प्रतिनिधी २६ जून

मुंबई : राज्यातील शासकीय तसेच खासगी आस्थापनांमध्ये महिलांना सुरक्षित, सन्मानजनक आणि लैंगिक छळमुक्त कार्यस्थळ उपलब्ध करून देण्यासाठी 'पॉश' (इश्टए) कायद्याच्या अंमलबजावणीला अधिक बळकटी देण्यात येणार असून, यासाठी महिला व बालविकास विभाग आणि कामगार विभागाने समन्वयाने काम करावे, असे निर्देश महिला व बालविकास मंत्री आदिती तटकरे यांनी दिले. मंत्रालयात आयोजित महिला व बालविकास व कामगार विभागाच्या संयुक्त आढावा बैठकीत त्या बोलत होत्या. बैठकीस दोन्ही

◆ महिला व बालविकास आणि कामगार विभाग समन्वयाने करणार काम

विभागांचे वरिष्ठ अधिकारी उपस्थित होते. मंत्री तटकरे यांनी सांगितले की, कार्यस्थळी महिलांवरील लैंगिक छळ रोखण्यासाठी पॉश कायद्याची प्रभावी अंमलबजावणी ही शासनाची सर्वोच्च प्राथमिकता आहे. काही खासगी आस्थापनांमध्ये या कायद्याची अपेक्षित अंमलबजावणी होत नसल्याचे निदर्शनास आले असून,

त्यासाठी अधिक सक्षम उपाययोजना करण्यात येणार आहेत. कामगार, उच्च व तंत्र शिक्षण, शालेय शिक्षण, उद्योग तसेच संबंधित विभागांच्या सहभागाने पॉश कायद्याच्या अधिक प्रभावी अंमलबजावणीसाठी आवश्यक उपाययोजनांचा सविस्तर अहवाल तयार करण्याचे निर्देशही त्यांनी दिले. बैठकीत अंतर्गत तक्रार

समित्यांचे गठन व पुनर्गठन, ऑडिट प्रक्रियेत पॉश कायद्याच्या अंमलबजावणीचा समावेश, तसेच खासगी संस्थांच्या नोंदणी व नूतनीकरण प्रक्रियेत पॉश कायद्याअंतर्गत आवश्यक तरतुदींचा समावेश करण्याबाबत सुरु असलेल्या कार्यवाहीचा आढावा घेण्यात आला. याशिवाय, शासनाने प्राधिकृत केलेल्या तपासणी अधिकाऱ्यांमार्फत जिल्हानिहाय तपासण्या अधिक प्रभावीपणे राबविण्यात येणार असून, सर्व संबंधित विभागांनी समन्वयाने काम करून महिला कर्मचाऱ्यांसाठी सुरक्षित आणि सन्मानजनक

कार्यस्थळ सुनिश्चित करण्याच्या सूचना देण्यात आल्या. बैठकीत कामगार विभागाने माहिती दिली की, अंतर्गत तक्रार समित्या स्थापन करणे आणि आवश्यकतेनुसार त्यांचे पुनर्गठन करणे, ऑडिट प्रक्रियेत पॉश कायद्याच्या पालनाचा समावेश करणे तसेच खासगी संस्थांच्या नोंदणी व नूतनीकरण प्रक्रियेत अंतर्गत तक्रार समिती स्थापनेची अट समाविष्ट करण्याबाबत कार्यवाही सुरु आहे. तसेच, ज्या आस्थापनांमध्ये दहा किंवा त्यापेक्षा अधिक कर्मचारी कार्यरत आहेत, तेथे अंतर्गत तक्रार समिती स्थापन करणे बंधनकारक असून, या तरतुदीची प्रभावी अंमलबजावणी होत आहे की नाही याकडे लक्ष केंद्रीत करावे.

राणी दुर्गावती आदिवासी महिला सक्षमीकरण योजनेची प्रभावी अंमलबजावणी करा - आदिवासी विकास मंत्री प्रा. अशोक वुईके

प्रतिनिधी २६ जून

मुंबई : राज्यातील आदिवासी महिलांचे आर्थिक व सामाजिक सक्षमीकरण करण्यासाठी 'राणी दुर्गावती आदिवासी महिला सक्षमीकरण' योजनेची अंमलबजावणी अत्यंत प्रभावीपणे करून आदिवासी भागात महिला बचत गटांचे जाळे निर्माण करावे, असे निर्देश आदिवासी विकास मंत्री प्रा. अशोक वुईके यांनी दिले. मंत्रालयात आयोजित आदिवासी विकास विभागाच्या आढावा बैठकीत ते बोलत होते. बैठकीला आदिवासी विकास विभागाचे सचिव विजय वाघमारे, सहसचिव मच्छिंद्रनाथ शेठके उपस्थित होते. तर आयुक्त लीना बनसोड आणि अपर आदिवासी आयुक्त यांनी व्हिडिओ

कॉन्फरन्सिंगद्वारे सहभाग घेतला. बैठकीत प्रामुख्याने 'राणी दुर्गावती योजने'च्या माध्यमातून महिला बचत गट निर्मिती करण्याची रुपरेषा करण्याबाबत आदिवासी विकास मंत्री प्रा. उईके म्हणाले, या योजनेअंतर्गत स्थापन करण्यात येणारे आदिवासी महिला बचत गट हे 'उमेद' (महाराष्ट्र राज्य ग्रामीण जीवनोन्नती अभियान) च्या धर्तीवर अत्यंत सुव्यवस्थित आणि कार्यक्षम असावेत. या अभियानाला गती देण्यासाठी आणि स्थापन झालेल्या महिला बचत गटांना हक्काचे व्यासपीठ मिळवून देण्यासाठी ९ ऑगस्ट २०२६ रोजी प्रकल्प अधिकारी कार्यालय स्तरावर विशेष कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात यावे. या कार्यक्रमांमध्ये आदिवासी विकास विभागाच्या विविध योजनांचा लाभ घेतलेल्या

नागरिकांना आणि महिला लाभार्थ्यांना मोठ्या संख्येने सहभागी करून घ्यावे, जेणेकरून योजनांचा प्रचार आणि प्रसार प्रभावीपणे होईल. या संपूर्ण कार्यक्रमाचे सूक्ष्म नियोजन प्रकल्प अधिकारी कार्यालयांनी ३० जूनपर्यंत पूर्ण करून त्याचा सविस्तर अहवाल सादर करावा, असे निर्देश आदिवासी विकास मंत्री यांनी दिले. योजनेच्या अंमलबजावणी सोबतच आदिवासी विकास विभागाच्या निधीचा विनियोग योग्य ठिकाणी होणे गरजेचे असल्याचे अधोरेखित करीत आदिवासी विकास मंत्री प्रा. वुईके म्हणाले, विभागांतर्गत मिळणारा निधी हा केवळ आणि केवळ आदिवासी विभागातील विकासकामांसाठीच खर्च झाला पाहिजे. या निधीचा कोणत्याही स्तरावर दुरुपयोग होता कामा नये.

संजय राऊत यांचा संजय दिना पाटलांवर लेटर बॉम्ब, मुंबई पोलिस आयुक्तांकडे केली

प्रतिनिधी २६ जून

मुंबई : उद्धव सेनेतून फुटून बाहेर पडलेले आणि शिंदे सेनेत दाखल झालेले खासदार संजय दिना पाटील आणि खासदार संजय राऊत यांच्यात वाद शिगेल्या पोहचला आहे. ईशान्य मुंबईत ठाकरे सेना आणि शिंदे सेना आमने-सामने आल्या आहेत. राऊत यांच्या भांडूप येथील निवासस्थानी समर्थकही मोठ्या संख्येने उपस्थित आहेत. दरम्यान राऊतांनी खासदार संजय दिना पाटील यांच्याविरोधात लेटर बॉम्ब टाकला आहे. त्यांनी थेट मुंबई पोलीस आयुक्त देवेन भारती यांना एक पत्र लिहिले आहे.

संजय राऊत यांनी खासदार संजय दिना पाटलांवर एक लेटर बॉम्ब टाकला आहे. मुंबई पोलीस आयुक्त देवेन भारती यांना त्यांनी हे पत्र पाठवले आहे. त्यात असे म्हटले आहे की, 'एका गंभीर बाबीकडे मी आपले लक्ष वेधत आहे. शिवसेना (उद्धव बाळासाहेब) पक्षातून फुटलेले सहा खासदार देशभरात घुणेचा विषय ठरले आहेत. या फुटीविरुद्ध महाराष्ट्राच्या अनतेत कमालीचा संताप असून मतदारांची घोर फसवणूक झाल्यामुळे लोक ठिकठिकाणी रस्त्यावर उतरून आंदोलन करत आहेत. आंदोलन करणे,

लोकप्रतिनिधीस आब विचारणे हा नागरिकांचा घटनात्मक अधिकार आहे. पण ईशान्य मुंबईतील 'फुटीर खासदार संजय पाटील यांनी आंदोलनकर्त्यांना जीवे मारण्याची धमकी दिली आहे. पाटील म्हणतात. 'माझ्या नादाला लागू नका. माझ्याविरोधात आंदोलन करण्याआधी जिवाचा विमा काढून घ्या. मी सरळ तुम्हाला स्मशानात पाठवीन, नाहीतर हॉस्पिटलात पाठवीन.' असा उल्लेख राऊत यांनी या पत्रात केली आहे. खासदार संजय राऊत यांनी मुंबई पोलीस आयुक्तांना पाठवलेल्या पत्रात खासदार संजय दिना पाटील यांनी काय धमकी दिली त्याचा उल्लेख केला आहे. 'मी याआधी ५ लोकांना ठार केले आहे. (ठार केलेले हे ५ लोक कोण व संजय पाटील यांनी त्यांना कधी व का ठार केले त्याचा तपास व्हावा. आरोपीने स्वतःच कबुली दिल्याने त्यांच्याविरोधात तत्काळ हत्येचा गुन्हा दाखल व्हावा.) 'माझ्याविरोधात कोणी आंदोलन केले तर त्यांच्यावर बॉम्ब टाकेन. घरात घुसून

मारेन.' अशी धमकी संजय दिना पाटील यांनी दिल्याचा दावा खासदार संजय राऊत यांनी या पत्रात केला आहे. या पत्रात संजय राऊत यांनी खासदार पाटील यांच्या घराची झाडाझडती घेण्याची विनंती केली आहे. 'खासदाराकडून बॉम्ब टाकण्याची धमकी चिंताजनक आहे. हे बॉम्ब त्यांनी आपल्या घरात बनवले असतील तर त्यांच्या घराची त्वरित झडती घ्यावी. त्याकामी दहशतवादविरोधी पथकाची मदत घ्यावी. हे बॉम्ब त्यांना कुणा दहशतवादी टोळीकडून मिळाले असतील तर हा राष्ट्रीय सुरक्षेचा गंभीर मुद्दा मानावा लागेल व दहशतवादी, राष्ट्रविरोधी कृत्यांत सहभागी झाल्याबद्दल त्यांना लगेच ठेई खाली अटक होणे गरजेचे आहे.' अशी मागणी राऊतांनी केली आहे. त्यांची सर्व वक्तव्ये दहशतवाद, गुन्हेगारी कृत्यांत सहभागी होण्याचे पुरावे आहेत. त्यांच्या विरोधात त्वरित कारवाई व्हावी, अन्यथा मला जनतेच्या सुरक्षेसाठी न्यायालयात दाद मागावी लागेल. खासदार पाटील यांच्या धमकीमुळे समाजात चिंतेचे वातावरण आहे. या काळात एखाद्या राजकीय कार्यकर्त्यावर हल्ला झाला अथवा खून झाला तर त्याची सर्वस्वी जबाबदारी संजय पाटील यांच्यावर राहील. हे मी इथे खास नमूद करतो, असा इशाराही राऊतांनी दिला आहे.

नागपूर मेट्रो टप्पा - 2 विस्तारास व सागरी सेतू - वांद्रे किल्ला कनेक्टरला मान्यता

प्रतिनिधी २६ जून

मुंबई : नागपूर मेट्रो रेल टप्पा २ अंतर्गत कन्हान नदी ते कन्हान शहर या दरम्यान विस्तारीत उन्नत मेट्रो मार्गिका उभारण्यास तसेच मुंबईतील स्वातंत्र्यवीर सावरकर सागरी सेतू वांद्रे किल्ल्याशी जोडण्यासाठी कनेक्टर उभारण्यास मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांच्या अध्यक्षतेखाली आज झालेल्या मंत्रिमंडळ पायाभूत सुविधा समितीच्या बैठकीत मान्यता देण्यात आली. विधानभवनातील मंत्रिमंडळ सभागृहात पायाभूत सुविधा समितीची बैठक झाली. यावेळी उपमुख्यमंत्री एकनाथ शिंदे, उपमुख्यमंत्री सुनेत्रा अजित पवार, सार्वजनिक बांधकाम मंत्री शिवेंद्रसिंहराजे भोसले, मुख्य सचिव राजेश अग्रवाल, नगर विकास विभागाचे अपर मुख्य सचिव असीम कुमार गुप्ता, सार्वजनिक बांधकाम विभागाचे अपर मुख्य

मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांच्या अध्यक्षतेखाली मंत्रिमंडळ पायाभूत सुविधा समिती बैठक

सचिव मिलिंद न्हासकर, महाराष्ट्र राज्य रस्ते विकास महामंडळाचे व्यवस्थापकीय संचालक अनिल गायकवाड यांच्याह वरिष्ठ अधिकारी उपस्थित होते. स्वातंत्र्यवीर सावरकर सागरी सेतूपासून वांद्रे किल्ल्यापर्यंत अतिरिक्त जोडरस्ता तयार करण्यात येणार आहे. यासाठी १७२.२४० कोटी रुपयांचा प्रस्ताव पायाभूत सुविधा समितीच्या बैठकीत मांडण्यात आला होता. हा जोडरस्ता सागरी सेतूपासून वांद्रे किल्ल्याजवळ जोडली जाणार असून तो ३.५५ किमी लांबीचा असणार आहे. या कनेक्टरमुळे २० ते ४५ मिनिटांचा प्रवास हा १० मिनिटांपर्यंत येणार आहे. या जोडरस्त्याचे काम महाराष्ट्र रस्ते विकास महामंडळामार्फत हाती घेण्यास बैठकीत

मान्यता देण्यात आली. नागपूर जिल्ह्यातील कन्हान परिसरातील सार्वजनिक वाहतूक मजबूत करण्यासाठी नागपूर मेट्रो रेल टप्पा-२ अंतर्गत कन्हान नदी ते कन्हान शहर या उन्नत विस्तारीत मेट्रो रेल्वे मार्गकिस मान्यता देण्यात आली. ही मार्गिका सुमारे १.४० कि.मी. असून त्यावर १ उन्नत स्थानक असणार आहे. एकूण र. ३१०.३५ कोटी इतक्या प्रकल्प पूर्णत्व किंमतीच्या या प्रकल्पाची अंमलबजावणी महाराष्ट्र मेट्रो रेल कॉर्पोरेशन लि. (महामेट्रो) मार्फत करण्यास मंत्रिमंडळ पायाभूत सुविधा समितीच्या बैठकीत मान्यता देण्यात आली आहे. या प्रकल्पास केंद्रशासनाची मान्यता प्राप्त झाल्यानंतर प्रकल्पाची अंमलबजावणी करण्यात येणार आहे.

मुंबईत यंदाच्या पावसाळ्यासाठी 547 पाणी उपसा पंप, तरीही पाणी तुंबले

प्रतिनिधी २६ जून

मुंबई : यंदाच्या पावसाळ्यासाठी मुंबईत ५४७ पाणी उपसा पंप बसवण्यात आले असून १५ मेपासूनच हे पंप कार्यान्वित करण्यात आले आहेत. मात्र तरीही २४ जूनला पडलेल्या पावसात मुंबईत अनेक ठिकाणी पाणी तुंबल्याचे आढळून आले. गेल्यावर्षीपेक्षा पंपांची संख्याही वाढवण्यात आली आहे. मुंबई महापालिकेने दोन वर्षासाठी पाणी उपसा पंपाची सेवा भाडेतत्वावर घेतली असून त्याकरीता १३६ कोटी रुपये खर्च केले जाणार आहेत.

जून महिन्यात यंदा पावसाने ओढ दिली. मात्र पहिल्याच पावसातही मुंबई शहर पाण्याखाली गेले. मुंबई महापालिकेत सत्तापाळट झाल्यानंतरचा हा पहिला पावसाळा असून यंदा पाणी तुंबू नये म्हणून सत्ताधाऱ्यांनी विशेष काळजी घेतली होती. नालेसफाई पूर्ण व्हावी याकरीता दौऱ्यांवर दौरे केले. तसेच पाण्याचा उपसा करण्यासाठी असलेल्या पाणी उपसा पंपांची संख्याही वाढवली. यंदा संपूर्ण मुंबईत ५४७ पंप बसवण्यात आले आहेत. मात्र तरीही सोमवारीच्या पावसात मुंबईत अनेक ठिकाणी रस्ते पाण्याखाली गेले. अनेक बैठ्या वसाहतींमध्ये घरात पाणी शिरले. ५४७ पंप बसवण्याच्या प्रस्ताव

स्थायी समितीच्या पटलावर मंजूरीसाठी आला होता. मात्र हा प्रस्ताव यावेळी विचारात घेण्यात आला नाही. त्यामुळे खरोखर या पंपांचा फायदा झाला की नाही याबाबतची चर्चा होऊ शकली नाही. मुंबईच्या भौगोलिक रचनेमुळे सखल भागात दरवर्षी पावसाचे पाणी जमा होते व त्याचा निचरा होत नाही. मुंबईला चारही बाजूने समुद्राने वेढलेले असून मुंबईत पावसाचे प्रमाणही मोठे आहे. त्यामुळे पावसाळ्यात पाणी तुंबण्याचा धोका मुंबईला असतो. मात्र पाणी भरण्याची ठिकाणे कमी करण्यासाठी मुंबई महापालिकेने आतापर्यंत ब्रिमस्टोवॅड प्रकल्पांतर्गत कोटखब्धी रुपयांची कामे केली आहेत. तसेच सूक्ष्म नियोजनांतर्गत दरवर्षी विविध ठिकाणाच्या पर्जन्यजलवाहिन्यांची क्षमता वाढवण्याचेही काम केले जात आहे. तरीही मुंबईतील पाणी साचण्याची ठिकाणे कमी झालेली नाहीत. यंदा तर पावसाचे पाणी उपसण्यासाठी पालिका प्रशासनाने तब्बल ५४७ पंपांची व्यवस्था केली आहे. गेल्यावर्षी मे महिन्याच्या अखेरीस पाऊस पडू लागला होता. त्यामुळे यंदा सावधगिरीचा उपय म्हणून हे पंप १५ मे पासूनच कार्यान्वित करण्यात आले आहेत. सखल भागांमध्ये जोरदार पावसाच्यावेळी साचणाऱ्या पाण्याचा

जलद निचरा करण्यासाठी महानगरपालिकेच्या पर्जन्य जलवाहिन्या विभागामार्फत अहोरात्र (३ सत्र) मनुष्यबळासह ५४७ उदंचन संघ कार्यान्वित करण्यात आले आहेत. त्यात शहर विभागातील १४६, पूर्व उपनगरे विभागातील १७८ आणि पश्चिम उपनगरातील २२३ उदंचन संघांचा समावेश आहे. उदंचन संघांच्या कार्यावर सतत देखरेख ठेवण्यासाठी यावेळी आयओटी ही प्रणाली बसवण्यात आली आहे. या प्रणालीद्वारे उदंचन पंपांची कार्यस्थिती, स्थान, सुरु - बंद होण्याची वेळ, कार्यरत कालावधी आणि तांत्रिक माहितीची स्वयंचलित नोंद ठेवली जाणार आहे. ही माहिती केंद्रीकृत डॅशबोर्डवर प्रत्यक्ष वेळेत उपलब्ध होणार आहे. सर्वाधिक पंप कुर्ली - ६४, मालाड - ५३, वांद्रे, सांताक्रूझ पूर्व - ३६, चर्चगेट कुलाबा - ३० या भागात आहे. दरम्यान, गेल्या काही वर्षांपासून मुंबईत ठराविक भागात मुसळधार पाऊस पडतो तर काही भागात अगदी रिपरिप पाऊस पडत असतो. त्यामुळे पंपांचा वापरही काही ठिकाणी खूप होतो तर काही ठिकाणी अजिबात होत नाही. बुधवारी पडलेल्या पावसातही दक्षिण मुंबईतील पंपांचा फारसा वापर झाला नाही. मात्र उपनगरात पंप नऊ दहा तास सुरु होते, अशी माहिती पालिकेच्या अधिकाऱ्यांनी दिली.

महाड मच्छी मार्केट इमारतीसाठी १५ दिवसांत प्रस्ताव सादर करा - मत्स्यव्यवसाय व बंदरे मंत्री नितेश राणे

प्रतिनिधी २६ जून

मुंबई : प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजनेअंतर्गत रायगड जिल्ह्यातील महाड शहरात मच्छी मार्केट इमारत प्रकल्पाचा परिपूर्ण व सर्वसमावेशक प्रस्ताव तयार करून तो १५ दिवसांच्या आत शासनाकडे सादर करावा, असे निर्देश मत्स्यव्यवसाय व बंदरे मंत्री नितेश राणे यांनी दिले. प्रस्ताव सादर झाल्यानंतर आवश्यक प्रशासकीय कार्यवाही तत्काळ करण्यात येईल, असेही मंत्री नितेश राणे यांनी स्पष्ट केले. प्रधानमंत्री मत्स्यसंपदा योजनेअंतर्गत रायगड जिल्ह्यातील महाड शहरात मच्छीमार्केट उभारण्यासाठी निधी उपलब्ध करून देण्याबाबत मंत्रालयातील दालनात मत्स्यव्यवसाय व बंदरे मंत्री नितेश

राणे यांच्या अध्यक्षतेखाली आढावा बैठक आयोजित करण्यात आली. बैठकीत महाड नगरपरिषदेकडून मच्छी मार्केट उभारणीसंदर्भात आतापर्यंत करण्यात आलेल्या कामांचा सविस्तर आढावा मंत्री राणे यांनी घेतला. या प्रकल्पामुळे मत्स्यव्यवसायाशी संबंधित विक्रेते, मच्छी व्यावसायिक तसेच ग्राहकांना आधुनिक आणि सुसज्ज सुविधा उपलब्ध होण्यास मदत होणार असल्याचे त्यांनी यावेळी नमूद केले. बैठकीस आमदार प्रवीण देरेकर, मत्स्यव्यवसाय आयुक्त पी. प्रदीप, महाराष्ट्र मत्स्यव्यवसाय विकास महामंडळाचे व्यवस्थापकीय संचालक प्रकाश खपले तसेच महाड नगरपरिषदेचे मुख्याधिकारी दूरदृश्य प्रणालीद्वारे उपस्थित होते.

प्रतिनिधी २६ जून

मुंबई : मुंबईतील तीन मोठ्या झोपडपट्टी भागांचा पुनर्विकास महाराष्ट्र शासनाच्या झोपडपट्टी समूह (क्लस्टर) पुनर्विकास योजनेअंतर्गत लवकरच केला जाण्याची शक्यता आहे. झोपडपट्टी पुनर्विकास प्राधिकरणाने यासंदर्भात जोगेश्वरी पूर्व येथील मजासवाडी, वांद्रे पूर्व येथील बेहरामपडा आणि वडाळा येथील ट्रक टर्मिनल क्षेत्राच्या पुनर्विकासाचा प्रस्ताव राज्य सरकारकडे पाठवला आहे.

हा प्रस्तावित प्रकल्प १०१ एकर क्षेत्रफळाच्या जुहू लेन-गिल्बर्ट हिल प्रकल्पांतर शहरातील सर्वात मोठ्या झोपडपट्टी पुनर्विकास योजनांपैकी एक आहे. हे तिन्ही भाग मिळून एकूण ८५० एकरपेक्षा जास्त क्षेत्रावर पसरलेले आहेत. यामध्ये वडाळा येथील अँटोप हिल

या पहिल्या समूहाचा (क्लस्टर) समावेश असून, हे क्षेत्र सुमारे ४५० एकरांवर पसरलेले आहे आणि त्यात ६५,००० झोपड्या आहेत. दुसरा भाग जोगेश्वरी पूर्व येथील माजसवाडीचा आहे, जो सुमारे २६० एकरांवर पसरलेला असून त्यात ५०,००० झोपड्या आहेत. तिसरा भाग वांद्रे पूर्व येथील बेहरामबागचा असून तो १४० एकरपेक्षा जास्त क्षेत्रावर पसरलेला आहे आणि त्यात जवळपास १२,००० झोपड्या आहेत. असे असले तरी या प्रकल्पांच्या अचूक

सीमा आणि त्यात समाविष्ट होणाऱ्या एकूण झोपड्यांची अंतिम संख्या अद्याप निश्चित झालेली नाही. झोपडपट्टी पुनर्विकास प्राधिकरणाने या क्लस्टर पुनर्विकास प्रकल्पांचे प्रस्ताव महाराष्ट्र शासनाच्या उच्चाधिकार समितीकडे मंजूरीसाठी पाठवले आहेत. आता या प्रस्तावांवर राज्य सरकारच्या समूह पुनर्विकास कार्यक्रमाचा एक भाग म्हणून विचार केला जाईल. महाराष्ट्र सरकारने नोव्हेंबर २०२५ मध्ये या झोपडपट्टी समूह पुनर्विकास योजनेची सुरुवात केली होती.

शेतकऱ्यांसाठी खुशखबर ! कुटुंबांतील लग्नासाठी आता एसटी मिळणार सवलतीच्या दरात

प्रतिनिधी २६ जून

मुंबई : शेतकरी कुटुंबांना लग्नसमारंभासाठी सवलतीच्या दरात एसटी बस उपलब्ध करून दिली जाईल. तसेच अवैध प्रवासी करणाऱ्या वाहनांचे परवाने रद्द करण्यात येईल, अशी घोषणा परिवहन मंत्री प्रताप सरनाईक यांनी गुरुवारी विधान परिषदेत केली. मुंबई - अहमदाबाद राष्ट्रीय महामार्गावर डहाणू तालुक्यात साखरपुड्यासाठी निघालेल्या वन्हाडाच्या ट्रकला झालेल्या अपघाताच्या अनुषंगाने उबाठा गटाचे सदस्य सुनील शिंदे यांनी मांडलेल्या लक्षवेधी सूचनेला उत्तर

देताना ते बोलत होते. सरनाईक म्हणाले, शेतकरी कुटुंब लग्न किंवा अन्य शुभकार्यासाठी अनेकदा ट्रक, डंपर किंवा अन्य अवैध वाहनांचा वापर करतात. ही बाब लक्षात घेऊन महामंडळाकडे नवीन बसचा ताफा दाखल झाल्यानंतर शेतकरी कुटुंबात मुलगा किंवा मुलीचे लग्न असेल

आणि त्यांनी एसटीकडे बसची मागणी केली, तर एसटी महामंडळ त्यांच्या दारापर्यंत बस पोहोचविण्यासाठी प्रयत्न करेल. **डेपो विकासातून बेस्टला पुनर्वैभव; जागांची मालकी बेस्टकडेच राहणार**

राज्यात वाढत्या लोकसंख्येमुळे

करून तेथे आवश्यक उपाययोजना करण्यात येणार आहेत. अटल सेतू, समृद्धी महामार्ग आणि मुंबई-पुणे दुतर्गती मार्गासारख्या प्रमुख मार्गांवर आपत्कालीन वैद्यकीय सुविधांनाही बळकटी देण्यात येईल. राज्यात लवकरच 'अँग्निगेटर पॉलिसी' जाहीर करण्यात येणार असून छोऱ्या वाहनांना नियमनबद्ध चौकटीत प्रवासी वाहतुकीची संधी देण्याचा विचार सुरु आहे. रॅपिडो, ओला आणि उबरसारख्या कंपन्यांकडून नियमबाह्य पद्धतीने चालवल्या जाणाऱ्या बाईक टॅक्सी सेवांबाबतही शासन गंभीर असून एकदेशीर चौकट मजबूत केली जाईल, अशी ग्वाही सरनाईक यांनी दिली.